

DET NORSKE MYRSELSKABS AARSMØDE

afholdes i Kristiania i Kristiania Handelsstands forhandlingslokale, Toldbodgaden 12 B^{III}, lørdag den 31te januar 1904 kl. 5¹/₂ em.

DAGSORDEN:

- 1) **Beretning om myrselskabets virksomhed** tilligemed aarsregnskab for 1903.
- 2) **Foredrag af torvingeniør J. G. Thaulow: „Vore torvmyrer“**, illustreret ved talrige lysbilleder og fremvisning af norske torvprodukter samt forevisning af myrselskabets kollektive udstilling i Berlin Februar 1904.
- 3) **Diskussion om myr dyrkning** med indledende foredrag af amtsagronom **Knut Monrad**.
- 4) **Vedtægelse af love**. Det af myrkomiteen udarbejdede lovforslag blev paa myrselskabets konstituerende møde den 11te december 1902 besluttet at gjælde indtil videre. Senere er der fra et æret medlem indsendt et andet udkast.

De hvilende lovforslag følger vedlagt dette no. af »Meddelelserne«.

Forsaavidt § 9 i de indtil videre gjældende love bliver forandret, kan der blive spørsmål om valg af flere medlemmer af repræsentantskabet.

(Ved 9-tiden vil der i lighed med P. F.'s møder være anledning til at spise aftens à kr. 150, hvorefter Mødet om fornødent fortsætter).

REPRÆSENTANTSKABSMØDE

afholdes i forbindelse med aarsmødet.

Der foreligger til behandling:

- 1) **Aarsregnskab for 1903.**
- 2) **Vedtægelse af arbejdsplan og budget for 1904.**
- 3) **Valg af formand og næstformand samt 2 medlemmer af styret**, der efter lodtrækning udgaar.
- 4) **Valg af 1 revisor samt 2 suppleanter for revisorerne.**

Repræsentanterne vil i betimelig tid blive underrettet om tid og sted for mødet.

STATSBIDRAG TIL DET NORSKE MYRSELSKAB

Norges storting har den 18de december 1903 bevilget til Det norske myrselskab et beløb stort kr. 5000,00 for budgetterminen 1904—05.

FORSLAG TIL MYRSAGENS FREMME.

DET *norske myrselskab* har henstillet til statsmyndighederne, at der fattes følgende beslutninger til fremme af vore myrers udnyttelsesmuligheder:

1. *At brændtorv i den udstrækning, som forholdene tilsteder, skal anvendes som brændsel paa statsbanernes godstogslokomotiver og jernbanestationerne samt ved statens øvrige indretninger og offentlige kontorer, saafremt brændtorv kan erholdes til en af regjeringen nærmere bestemt pris og af en specificeret kvalitet.*
2. *At statsbanerne reducerer de nuværende fragter paa torvstrøg og brændtorv.*
3. *At det tillades private at aftorve statens myrer paa nærmere bestemte vilkaar og paa betingelse af, at grunden, efter en planmæssig aftorvning, falder tilbage til staten for at kunne opdyrkes.*
4. *At der ved fremtidige jernbane- og veianlæg bør saavidt muligt tages hensyn til, at disse kommunikationsmidler føres i størst mulig nærhed af forekommende brugbare myrer.*
5. *At det tages under overveielse, hvordan private skal kunne erholde billige laan af offentlige midler til myrernes udnyttelse.*

Punkt 1, 2, 3 og 5, i en noget forandret form, samt at man bør anvende straffanger til myrdyrkning blev under myrdebatten i stortinget den 18de december 1903 af repræsentanten for Kristians amt statsadvokat Castberg foreslaaet oversendt regjeringen til nærmere udredning.

En foreløbig udredning af de ovennævnte 5 forslag foreligger allerede i »St. prp. nr. 1 Hovepost VII. Kap. 3 Titel 18«, samt en nærmere begrundelse i bilag nr. 4 og 6.

Da flere stortingsrepræsentanter ikke havde haft anledning til at sætte sig ind i sagens dokumenter foreslog stortingspræsident Berner at hr. Castbergs henstilling blev trykt og udlagt for at behandles i et senere møde. Dette blev enstemmig vedtaget.

I anledning punkt 1 kan oplyses, at Sveriges rigsdag allerede har fattet en lignende beslutning. Paa Sveriges statsbaner er man nu gaet over fra forsøg til regelmæssig drift med torvfyring paa godstogs-

lokomotiver. Torven brændes blandet med stenkul i lige vegtforhold, hvorved man udnytter stenkullen bedre end om denne brændes alene og formindsker ulempen, ved at torven optager et større volum, samtidig som ialfald halvdelen af brændselet er et indenlandsk produkt. Nogen nævneværdig forandring af lokomotiverne har ikke vist sig at være paakrævet. *Fordringerne til den torv, der anvendes, er strenge.* Der maa saaledes anvendes vel bearbejdet og homogen maskinformtorv saa fast og haard, at den kan haandteres uden at smuldre istykker. Torvstykkerne maa være saavidt muligt regelmæssige og ikke overstige 180 mm. længde. Torvens askegehalt maa høist være 6 pct., vandgehalt høist 30 pct. og brændværdien af den vand- og askefrie prøve mindst 5000 kalorier pr. kg. Desuden maa saadan torv, forat kunne konkurrere med stenkul, leveres til en pris af høist kr. 9,50 à 10,00 pr. ton frit paa jernbanevogn.

Eventuelle forsøg hermed hos os bør helst foretages paa en indlandsbane uden stærke stigninger. Med undtagelse af Lerudmyrens torvfabrik, V. Toten, har vi imidlertid hidindtil intet leverancedygtigt brændtorvanlæg saaledes beliggende, at der nu kan blive tale om saadanne forsøg. En stortingsbeslutning om, *at forsøg skal foretages, — naar brugbar torv kan erholdes, vil derimod anspore til, at tidsmæssige anlæg vil kunne komme istand, idet kapitalen vil faa mindre betænkeligheder, naar man paa forhaand har en vis garanti for at faa afsætning for produktet.*

Til punkt 2 kan oplyses, at fragten pr. ton brændtorv er kr. 1,80 for 50 km., kr. 2,90 for 100 km. og kr. 3,90 for 150 km. For torvstrø er fragten pr. ton kr. 1,40 for 50 km., kr. 2,20 for 100 km., kr. 2,90 for 150 km., kr. 3,70 for 200 km., kr. 5,10 for 300 km., kr. 6,50 for 400 km. og kr. 7,90 for 500 km. Alt under forudsætning af mindst 5 tons last pr. jernbanevogn.

Der er saaledes et misforhold imellem brændtorv og torvstrø, uagtet brændtorv er tungere i vegten end torvstrø. Vel bearbejdet maskinformtorv er saa tung, at man kan erholde fuld vognlaster, d. v. s. 11 tons paa bredsporet bane. Af torvstrøballer kan man neppe erholde højere vegt end omkring 5 tons pr. vogn. Torvstrø har en noget højere værdi pr. kg., men ved en forøget omsætning er der udsigt til, at salgsprisen kan blive reduceret.

En reduktion af de gjældende fragsatser paa torvstrø — især paa lange afstande — vil bidrage til et forøget torvstrøforbrug, hvor torvstrømyrer ikke forefindes. Som bekjendt optræder hvidmosen hovedsagelig kun i de sydøstlige amter samt omkring Trondhjemsfjorden, medens den kun sparsomt findes i Kristians og Hedemarkens amter samt paa vestlandet.

STIPENDIER TIL MYRKULTUR- OG TORV- INDUSTRIUDSTILLINGEN I BERLIN FRA 15. TIL 21. FEBRUAR 1904.

LANDBRUGSDEPARTEMENTET har under 5te december 1903 tilstaaet sekretær i »Det norske Myrselskab« torvingeniør J. G. Thaulow og amtsagronom i Buskeruds amt ingeniør Knut Monrad henholdsvis 350 kr. og 300 kr. til besøg ved myr- og torvudstillingen i Berlin.

Myrselskabets sekretær vil i afdelingen for torvindustri lade udstille: fotografier visende norske myrer, tilvirkning af stiktorv, maskintorvfabrikation og torvstrøfabrikation; prøver af norsk stiktorv, maskintorv, torvkuil og torvstrø, tilligemed den forhaandenværende literatur om torvsagen. Samlingen vil antageligvis indeholde ca. 50 nummere og vil blive forevist paa myrselskabets førstkommende aarsmøde.

FORRETNINGSREISER SOMMEREN 1903.

FORANLEDIGET ved annoncer i aviserne og paa anden maade indkom i det hele omkring 60 andragender om myrundersøgelser samt veiledning i myrernes udnyttelse. Disse andragender var fra alle dele af landet, hvorfor det kun lod sig gjøre at efterkomme enkelte og da inden de distrikter, hvor det ansaaes at være mest paakrævet og efter en reiseplan, hvorved flest muligt kunde tages med. Samtidig undersøgtes ogsaa andre myrer, som kan være af interesse.

I midten af mai maaned foretoges en reise til Gudbrandsdalen, hvor formanden amtmand P. Holst og sekretæren torvingeniør J. G. Thaulow holdt foredrag om myrsagen paa Otta den 17de mai. Paa et møde i august f. a., hvor formanden var samlet med grundeierne blev indgaaet gjensidige, bindende kontrakter om bidrag af grundeierne, hvorefter andragende blev sendt regjeringen om $\frac{3}{4}$ bidrag til Laugens sænkning, hvilket arbeide maa udføres, før tørlægning for dyrkning kan finde sted. — Paa retur besigtigedes flere myrer i Kristians amt, hvorhos sekretæren inspicerede brændtorvanlægget paa Lerudmyren, Vestre Toten, dagen efterat den nye maskine var sat i gang.

Paa grund af gjentagne anmodninger fra flere af myrselskabets medlemmer foretog sekretæren i begyndelsen af juni maaned en reise i Jarlsberg og Larviks samt Bratsbergs amter, hvor flere myrer undersøgtes, og er der senere oprettet en mindre torvstrøfabrik i nærheden af Larvik.

Den 20de juni afholdtes stævnet paa Lerudmyren, hvor blandt andre saavel formanden som sekretæren holdt foredrag om myrsagen. Fra dette møde reiste sekretæren til Stange paa Hedemarken, hvor en myr for et eventuelt torvstrø-anlæg blev undersøgt og veiledning givet med hensyn til arbeidets paabegyndelse. Der er nu sat i gang en kommunal torvstrøfabrik til bygdens behov.

Derefter undersøgte nogle myrer i Aamot, Østerdalen, for eventuelt at faa i stand torvstrøtabrik til bygdebehov. Senere paa sommeren blev sammesteds yderligere flere myrer undersøgt, og er der nu kommet i gang et mindre torvstrø-anlæg samt udsigt til ogsaa at faa i stand en tidsmæssig brændtorvfabrik, idet der til centralopvarmning saavel af kommunen som af private indkøbes koks fra udlandet for flere tusend kroner aarlig. God brændtorv vil falde langt billigere end koks i centralopvarmningsanlæg, især naar koksen maa fragtes saa langt med jernbanen som i dette tilfælde.

Ankommet til det nordenfjeldske inspiceredes først den nylig anlagte tidsmæssige brændtorvfabrik i Stjørdalen, hvorefter reisen fortsattes direkte til Romsdalen. Her blev der veiledet ved den nye tidsmæssige brændtorvfabrik paa Harøen.

Derefter undersøgte en række større og mindre myrstrækninger i Romsdals amt samt i Søndre og Nordre Trondhjems amter, saavel paa øerne langs kysten som inde i landet. Flere steder er der udsigt til at blive sat i gang saavel brændtorv- som torvstrøfabriker, ligesom ogsaa myrer, der egner sig for opdyrkning, blev undersøgt med dette for øie. Blandt de mange myrer, som undersøgte, kan særlig nævnes; Vestnesmyrerne samt myrerne ved Svanviken og Hustad, paa Smølen og Frøien saavel som Heimdalsmyrerne og flere store myrer i Indherred.

Paa reisen sydover igjen besøgte, foruden som før nævnt Østerdalen, ogsaa Gudbrandsdalen, Østre Gausdal og Valdres. Flere allerede eksisterende anlæg inspiceredes, og der blev givet raad med hensyn til forbedringer for at kunne opnaa bedre resultater. Nye anlæg, især til bygdebehov, vil flere steder komme i stand i den nærmeste fremtid. Ogsaa en del myrer ved sætrene oppe paa fjeldene er blevet undersøgt.

I det hele taget er der paa de foretagne reiser undersøgt myrer under forskellige forhold i vort land, saavel myrer midt i de brede bygder og inde i skogene som yderst ude ved havet og oppe paa fjeldene. Alt i alt omkring 70 større og mindre myrer.

Der er overalt udtaget prøver af myrerne. For det nordenfjeldskes vedkommende bliver disse analyserede af statens kemiske kontrolstation i Trondhjem og for det søndenfjeldske af statens kemiske kontrolstation i Kristiania.

Først naar resultaterne af analyserne foreligger og de af sekretæren under myrundersøgelserne nedskrevne notater bliver gennemarbejdede, vil en udførlig indberetning kunne foreligge, indbefattende erklæring om hver enkelt myr med hensyn til, hvorvidt udnyttelse kan anbefales, og i tilfælde paa hvilken maade dette kan ske. Denne indberetning vil senere blive offentliggjort i myrselskabets skrifter.

Sekretæren har i løbet af sommeren afholdt foredrag om myrsagen, foruden som før nævnt paa Otta og paa Lerudmyren, tillige i Aalesund, Stenkjær og Trondhjem. De to sidste steder under statens kvæg- og hestudstillinger, idet der ved disse anledninger var samlet

mange gaardbrugere og andre interesserede, som det ellers er vanskeligt at faa sammen.

Der er paa reiserne tegnet adskillige nye medlemmer i myrselskabet, og interessen for myrselskabet er i det hele taget vokset, efter hvert som sagens nationaløkonomiske betydning bliver mere almindelig kjendt omkring i landet.

Sekretæren kom hjem fra sine reiser den 16de september.

Blandt de andragender, som jaar ikke har kunnet efterkommes, kan nævnes et fra Jæderen, hvor der er paa tale at faa i stand en tidsmæssig brændtorvfabrik. Indtil videre har dette maattet ordnes pr. korrespondance. Desuden er der specielt fra Nordland indkommet flere andragender om myrundersøgelser, hvilke forhaabentlig vil kunne foretages i løbet af næste sommer.

Paa Mære landbrugsskole i N. Tr. amt havde myrselskabets formand i septbr. møde med samtlige grundeiere i de store Mæresmyrer samt amtmand Løchen m. fl. Der blev vedtaget bindende salgstilbud fra eierne til Sparbu kommune, til hvem henvendelse er skeet om kjøb af myrene og forberedelse af dette for dyrkning.

HVAD ER BETINGELSERNE FOR EN RATIONEL BRÆNDTORVINDUSTRI?

Delvis bearbejdet efter *Larson og Wallgren*: »Om Brændtorvindustrien i Europa».

DEN første betingelse for en lønnende torvdrift er, **at man har dertil skikkede myrer**, og for at bringe dette paa det rene maa man lade disse undersøge af sagkyndige.

Herved er det ikke alene paakrævet at *foretage dybboringer* for derved mekanisk at undersøge beskaffenheden af torven i de forskellige lag, men man maa ogsaa udtage prøver for teknisk-videnskabelige undersøgelser af askegehalt og brændværdi. Selv den dygtigste fagmand kan ikke altid med bestemthed afgjøre, om en torv er brugbar eller ei, forinden de teknisk-videnskabelige undersøgelser foreligger.

Askegehalten kan være høist forskjellig, kan variere fra endogsaa under 1 pct. og opover. 4 à 5 pct. ansees som normalt og 6 pct. for det høieste for god brændtorv. 10 pct. askegehalt er anden classes vare, og 15 pct. er det høieste tilladelige. Hvis askegehalten er endnu høiere, kan torvdrift kun tilraades under særlig gunstige omstændigheder, det vil sige, hvor torven skal bruges lige ved myren og andet brændsel falder dyrere.

Brændværdien er ogsaa forskjellig beroende paa askegehalt, vandgehalt, modenhedsgrad og af hvilke planter torven er dannet. For første classes brændtorv bør brændværdien af den aske- og vandfrie prøve være mindst 5 000 kalorier pr. kg., bestemt ved kalorimeterforsøg.

Desuden maa man lade myren opmaale, kartlægge, nivelere og profilbore for at kunne beregne indholdet af samme.